VI. Miscellanea

1. Ś. P. BOLESŁAW LIMANOWSKI

Sędziwy działacz polityczny i narodowy, historyk i socjolog, a równocześnie niestrudzony popularyzator idei socjalizmu, Senator Bolesław Limanowski zmarł, rozpocząwszy setny rok życia. Śmierć zbiegła się niemal równocześnie z 80-leciem jego działalności ideowo-politycznej i 75-leciem działalności naukowo-literaekiej.

Bolesław Limanowski urodził się 30 października 1835 r. na t zw. Polskich Inflantach, w Podgórzu, w pow. dynaburskim. Studja gimnaizjalne ukończył w Moskwie i tam też wstąpił na uniwersytet na wydział medyczny w r. 1854. W r. 1858 przeniósł się na uniwersytet w Dorpacie. Po dwóch latach, w 1860 r. udaje się do Paryża, gdzie wstępuje do szkoły wojskowej Mierosławskiego i Wysockiego, a równocześnie kształci się w Sorbonie i College de France.

Po krwawych manifestacjach w Warszatwie w lutym 1861 r., będących zapowiedzią powstania, Limanowski wraca do Polski, ażeby wziąć udział w pracach przygotowawczych do powstania. Był członkiem Komitetu Centralnego. Zostaje wkrótce aresztowany za udział w manifestacji narodowej dnia 20 maja 1861 r. i zesłany w głąb Rosji, do gubernji archaoagielskiej. Z Archangielska, gdzie następnie przebywał, usiłował uciec na wieść o wybuchu powstania, ale został uwięziony, odesłany do innej miejscowości, a następnie do Pawłowska w woroneżskiej gubernji.

Po siedmiu latach zesłania wraca do kraju na mocy częściowej amnestji cesarza Aleksandra II w 1863 r. i osiedla się w Warszawie. Znajduje się w bardzo ciężkich warunkach materjalnych, zarabia piórem. W tym okresie pracuje przez jakiś czas jako robotnik w fabryce wyrobów żelaznych Lewandowskiego przy ul. Żelaznej. Następnie jest nauczycielem domowym w lubelskiem.

Po przeniesieniu się do Lwowa w 1870 r., zarabia jako korektor w gazecie, a równocześnie kontynuuje studja uniwersyteckie. Tam też, korzystając z większej swobody politycznej- kontynuuje działalność ideowo-polityczną, którą rozpoczął już w Moskwie za

czasów studenckich. W tym samym czasie wydaje pierwszą osobną broszurę O kwestji robotniczej, Lwów 1871, na którą składają się dwa odczyty wygłoszone w towarzystwie robotniczem „Gwiazda", mające na celu rozbudzenie ruchu spółdzielczego wśród robotników. Wtedy powstają także Losy narodowości polskiej na Śląsku, Lwów 1874; Socjologja Augusta Comte'a, Lwów 1875; Komuniści Morus i Campanella, Lwów 1876; Socjalizm jako konieczny objaw dziejowego rozwoju, Lwów 1878. Za utrzymywanie kontaktu z odwiedzającymi go socjalistami, członkami „Proletarjatu" (w Warszawie), zostaje aresztowany przez policję austrjacką i, jako obcokrajowiec, wypędzony na jesieni 1878 r.

Udaje się więc zagranicę i mieszka kolejno w Genewie, w Thun, w Paryżu, w Zurychu i znowu w Paryżu. W Thun prowadził zakład fotograficzny, a w Paryżu pracował w drukarni; gdzieindziej zarabiał pracą urzędniczą. Do kraju wraca w 1907 r. po prawie 30 latach tułaczki.

W czasie pobytu w Genewie, która była ówczesnem centrum polskiej emigracji socjalistycznej, Limanowski bierze udział w kierowaniu ruchem socjalistycznym w Polsce, oraz w wydawaniu socjalistycznych pism „Równość" i „Przedświt". W Genewie wydaje broszury p. t. Patrjotyzm a socjalizm, Genewa 1881; Rewolucja polityczna a społeczna, Genewa 1883. Na wygnaniu powstają także: F. Lasalle i jego polemiczno-agitacyjne pisma, Genewa 1882; Hitorja powstania narodu polskiego w r. 1863, Lwów 1882; Historja ruchu społecznego w XVIII i XIX w., 2 tomy, Lwów 1888 do 1890; Stanisław Staszic — Galicja, Warszawa—Lwów 1892. Stuletnia walka narodu polskiego o niepodległość, 1894 (w późniejszem wydaniu: 120-letnia walka o niepodległość); Historja Litwy, Paryż—-Chicago 1895; Historja demokracji polskiej w epoceporozbiorowej, Zurych 1901; Rozwój przekonań demokratycznych w narodzie polskim; Kraków 1905; Naród i państwo, Kraków 1906.

W Paryżu jest także jednym z głównych współpracowników „czasopisma narodowo-socjalistycznego" Pobudka oraz Przeglądu Socjalistycznego.

Po powrocie do ojczyzny Limanowski wydaje studjum St. Worcel, Kraków 1911; Szermierze wolności, Kraków 1912; Historja ruchu rewolucyjnego w Polsce w 1846 r., Kraków 1913; Dzieje Litwy, Warszawa 1917; Pań-

stwo unarodowione i unarodowiona ziemia, 1917; Socjologja, 1919; Rozwój polskiej myśli socjalistycznej, 1929 r-

Działalność pisarska, badawcza i popularyzacyjna należały zawsze do najbardziej ulubionych zajęć Limanowskiego. Z zamiłowania był on przedewszystkiem historykiem, socjologiem i pisarzem. Niemniej przez cale swoje życie brał czynny udział w pracy ideowej, społecznej i politycznej. Był jednym z pierwszych popularyzatorów idei spółdzielczości wśród robotników w Polsce. Z nazwiskiem jego wiążą się także nierozłącznie dzieje P. P. S. Brał bowiem czynny udział w akcie zawiązania P. P. S. w 1892 r. i był do śmierci jej wiernym członkiem. Na wygnaniu brał udział w pracach „Związku zagranicznego socjalistów polskich". Od r. 1922 był Senatorem Rzeczypospolitej Polskiej z ramienia P. P. S.

W swojej ideologji socjalistycznej B. Limanowski reprezentował socjalizm patrjotyczny i etyczny. Niepodległość narodową uważał za cel niezależny, a nie tylko drogę do socjalizmu. „Patrjotyzm... i socjalizm — pisał Limanowski w Polityczna a społeczna rewolucja — nietylko nie są przeciwnemi sobie, ale wzajemnie się potęgują", Limanowski występował przeciw doktrynie Marksa, odrzucając materjalistyczne pojmowanie społeczeństwa. W ostatniej jeszcze broszurze z 1929 r. stanowczo przeciwstawia „zasadę braterstwa" „walce klas" Marksa.

Socjalizm Limanowskiego był wyznaniem wiary człowieka nawskroś dobrego i oddanego sprawie uszlachetnienia życia. Wysoki ton etyczny i patrjotyczny, w najlepszem tego słowa znaczeniu, łączył się w nim z wiarą w człowieka. Ta właśnie niezłomna wierność stuletniego życia tym najszlachetniejszym i najpiękniejszym zasadom Jego socjalizmu czyniła nam wszystkim postać sędziwego Senatora tak drogą. *Józef Chałasiński* (Poznań).

2. MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA PROFESORÓW PRAWA NARODÓW KRAJÓW 0 JĘZYKU MNIEJ ROZPOWSZECHNIONYM

W dn. 26—28 czerwca r. ub. odbyła się we Lwowie Konferencja profesorów prawa narodów z ośmiu państw o językach mniej rozpowszechnionych. Konferencję zorganizował Zakład Prawa Politycznego i Prawa Narodów U. J. K. Każde państwo reprezentował w zasadzie jeden profesor, tylko z Polski wziął udział w Konferencji także Dr. Karol Bertoni, Min. pełń. w st. spocz. jako jeden z wykładowców Studjum Dyplomatycznego na Wydziale Prawa

U. J. K. Pana Ministra Spraw Zagranicznych reprezentował zarówno na otwarciu Konferencji jak przez cały czas obrad Prof. Dr. Leon Babiński, radca prawny i kierownik referatu prawnego w M. S. Z.

Konferencja, pierwsza tego rodzaju w Europie, miała na celu omówienie metod i organizacji nauczania 1. prawa narodów, 2. stosunków międzynarodowych.

Prócz Prof. Dr. Ludwika Ehrlicha (Lwów) wzięli udział w Konferencji Prof. Dr. Frede Castberg, radca prawny norweskiego ministerstwa spraw zagranicznych i instytutu Nobla (Oslo), Prof. Dr. M. Dascovici (Jassy), Prof. Dr. Stańko Daneff, b. premjer bułgarski (Sofja), Prof. Dr. Franciszek Faluhelyi (Pięciokościoły) z asystentem Dr. Ivanem de Nagy, wicesekretarzem ministerjalnym (Budapeszt), Prof. Axel Moller (Kopenhaga), Prof. Dr. Carl Reuterskjöld (Upsala) i rektor Prof. Dr. Stelio Seferiades, b. sędzia narodowy grecki w Stałym Trybunale Sprawiedliwości Międzynarodowej (Ateny).

Na otwarciu Konferencji w auli Uniwersytetu Jana Kazimierza przemawiali Rektor U. J. K. Prof. Dr. Kamil Stefko-, Prodziekan Wydziału Prawa Prof. Dr. Roman Longchamps de Berier, Prezydent miasta Lwowa Wacław Drojanowski, Prof. Dr. Ludwik Ehrlich i Rektor Stelio Seferiades imieniem zagranicznych członków Konferencji.

Przewodniczącym Konferencji wybrano Prof. Dr. Ehrlicha, zastępcą przewodniczącego Rektora Dr. Seferiadesa.

Konferencja odbyła w sali Unji Lubelskiej U. J. sześć posiedzeń, w trakcie których omówiła zagadnienia: standaryzacji materji prawa narodów jako przedmiotu nauczania, standaryzacji metod, stosunku standaryzacji do zasady wolności nauczania, organizacji nauczania (wykłady, ćwiczenia, seminarja, pomocnicze siły naukowe; zakłady i pomoce naukowe), — źródeł prawa narodów i sposobów ich uprzystępniania, roli prawa międzynarodowego wogóle w programach studjów prawniczych, organizacji nauczania stosunków międzynarodowych, studjów specjalnych dla nauczania i badania stosunków międzynarodowych, wreszcie dalszej współpracy.

Zakład Prawa Politycznego i Prawa Narodów U. J. K. przygotował szereg referatów, które stanowiły podstawę dyskusji, dodatkowe referaty wygłosili: Prof. Dr. Faluhelyi (Międzynarodowe prawo gospodarcze), Dr. de Nagy (Nauczanie zagadnień mniejszościowych), Prof. Dr. Reuterskjöld (Zagadnienie nauczania stosunków międzynarodowych na wydziale prawa). Wśród materjałów przygotowanych dla ułatwienia Konferencji omówienia zagadnień

będących na porządku dziennym były referaty: st. asystenta U. J. K. Dr. Kazimierza Grzybowskiego o historji i dzisiejszym stanie nauczania prawa w Stanach Zjednoczonych przy pomocy t. zw. metody wypadków, st. asystenta Dr. Zenona Wachlowskiego o możliwości zastosowania tej metody przy nauczaniu prawa międzynarodowego, dalej streszczenie przez Dr. Mikuszewskiego i Dr. Grzybowskiego niedawnej polemiki uczonych angielskich w przedmiocie zasady stosowania precedensów, streszczenie trzech amerykańskich Konferencyj profesorów prawa narodów, przygotowane na podstawie materjałów zebranych przez Prof. Ehrlicha, przez st. asystentów Dr. Grzybowskiego i Dr. Mikuszewskiego. W trakcie Konferencji członkowie jej zapoznali się z organizacją i bibljoteką Zakładu Prawa Politycznego i Prawa Narodów U. J. K. oraz Studjum Dyplomatycznego U. J. K.

Konferencja uchwaliła jednogłośnie następujące rezolucje:

I. Konferencja, uważając że normy prawa narodów dzielą się na normy ustalone i normy wyraźnie stanowione i że te normy winny być rozumiane w ten sam sposób we wszystkich państwach, które są niemi związane;

przeprowadziwszy dyskusję nad tą metodą neopozytywistyczną, która polega, o ile idzie o normy ustalone, na konstatowaniu tych norm w drodze studjum precedensów sądowych i dyplomatycznych oraz dzieł naukowych jest zdania, że studjum prawa narodów powinno być prowadzone przy pomocy tych źródeł.

II. Konferencja jest zdania,

1. że przy nauczaniu prawa narodów należy w miarę możności posługiwać się podręcznikami uzupełnianemi (mis à jour) przez wykłady, równie jak źródłami, które mogą być bezpośrednio spożytkowane przez studentów, albo wcielone w wyciągach do podręczników;

2. że należałoby ustalić minimum tematów, które byłoby rzeczą pożądaną objąć każdym podręcznikiem, pozostawiając profesorowi zupełną swobodę co do sposobu traktowania tych materyj i podania innych.

III. Konferencja,

uważając, że każdy konflikt międzynarodowy winien być załatwiony wyłącznie zapomocą środków pokojowych dopuszczonych przez prawo narodów, odrzuca tradycyjny podział podręczników prawa narodów na prawo pokoju i prawo wojny, a uważa, że norm, które powinny regulować ewentualną

akcję zbrojną, należy uczyć na podstawie tradycyjnych norm prawa wojny, zastosowanych do dzisiejszych warunków prawnych życia międzynarodowego.

IV. Konferencja

jest zdania, że nauczanie prawa narodów należy poprzedzić krótkim zarysem historji stosunków międzynarodowych i że warunkiem uprzednim jest dostateczna znajomość geografji i historji u studentów.

V. Konferencja

jest zdania, że nauczanie prawa narodów powinno następować na II-gim lub III-cim roku studjum prawniczego;

że konieczną jest rzeczą zapewnić dla nauczania prawa narodów dostateczną liczbę godzin.

VI. Konferencja

uważa za niezbędną pracę praktyczną obok wykładów, a wskutek tego organizację specjalnych zakładów prawa narodów, mających do dyspozycji potrzebne dzieła, kierowanych przez profesorów przy pomocy dostatecznej liczby płatnych asystentów.

VII. Konferencja

jest zdania, że dla studentów poświęcających się wyższym badaniom jest rzeczą niezbędną znajomość języków francuskiego i angielskiego, a przynajmniej fracuskiego w stopniu wystarczającym aby mogli czytać źródła i podręczniki.

VIII. Konferencja

stwierdzając, że prawo prywatne międzynarodowe jest z konieczności ściśle związane z prawem narodów, jest zdania, iż jest rzeczą konieczną, aby nauczanie tego przedmiotu było obowiązkowe na wydziale prawa.

IX. Konferencja

zaleca gorąco nauczanie w szkołach średnich, a także w szkołach wojskowych i morskich przynajmniej elementarnych pojęć w przedmiocie stosunków międzynarodowych i organizacyj międzynarodowych oraz prawa narodów. (Prof. Dr. Reuterskjöld wstrzymał się od głosowania odnośnie do tej rezolucji).

X. Konferencja jest zdania

1. że stosunki międzynarodowe mogą być i powinny być uważane jako przedmiot nauczania zorganizowanego z punktu widzenia prawnego, gospodarczego, historycznego, technicznego (praktyka dyplomatyczna i konsularna) i t. d.;

2. że nauczanie stosunków międzynarodowych powinno wskutek tego obejmować kilka przedmiotów, które mogą tworzyć wspólną grupę pod nazwą nauki o stosunkach międzynarodowych;

3. że stosownie do potrzeby można dodawać do tej grupy dalsze przedmioty;

4. że może następować zorganizowanie oddziałów stosunków międzynarodowych w łonie wydziałów, a w szczególności tam, gdzie warunki pozwalają, wydziałów prawa.

XI. Konferencja

1. wyraża życzenie, aby jej prace szczęśliwie rozpoczęte były kontynuowane;

2. wybiera komitet, któremu poleca zapewnić tę kontynuację w miarę możności, albo przedsięwziąć prace przygotowawcze w celu tej kontynuacji, a w szczególności zwołania następnego zjazdu;

3. poleca temu komitetowi zorganizować i rozpocząć w miarę możności wydawanie wspólnego organu w języku francuskim; organ ten będzie miał za cel omawianie metod i zagadnień organizacji nauczania prawa narodów i stosunków międzynarodowych, również jak ogłaszanie aktów ustawodawczych, wyroków i innych dokumentów ogłoszonych w krajach o języku mniej rozpowszechnionym; będzie on też ogłaszał streszczenia tez doktorskich i informacje dotyczące tez i innych wydawnictw ogłoszonych w tych językach.

W skład Komitetu weszli: przewodniczący Konferencji (Prof Ehrlich), zastępca przewodniczącego Konferencji (Rektor Seferiades) oraz Prof. Dascovici, Prof. Daneff, Prof. Faluhelyi i Prof. Reuterskjöld.

Dla uczestników Konferencji wydali obiady: Wojewoda Lwowski Pułk. Władysław Belina-Prażmowski, oraz Dziekan i Rada Wydziału Prawa U. J. K., przyjęcie Rektor U. J. K. Prof. Dr. Kamil Stefko, a śniadanie Prezydent miasta Lwowa Wacław Drojanowski.

3. MIĘDZYNARODOWY KONGRES PRAWA RZYMSKIEGO I KANONICZNEGO W RZYMIE Z OKAZJI 1400-LECIA CORPUS IURIS CIVILIS A 700-LECIA DEKRETAŁÓW GRZEGORZA IX.

Z okazji 1400-lecia „Corpus iuris civilis" a 700-lecia „Dekretałów Grzegorza IX" odbył się w Rzymie, pod auspicjami „Ojca Świętego, w dniach 12—17 listopada 1934 r. kongres międzynarodowy prawa rzymskiego i kanonicznego.

W Kongresie tym brało udział 23 narodów. Z Polski przybyli: ks. prof. Grabowski z Warszawy, ks. prof. Wyszyński ze Lwowa, ks. prof. Insadowski z Lublina, prof. R. Taubenschlag z Krakowa.

Kongres otworzył imieniem Papieża, kardynał Bisletti, poczem wygłosił wspaniałe przemówienie powitalne, sekretarz stanu, kardynał Paccelli.

Kongres wybrał prezydjum, złożone z 8 kanonistów i 4 romanistów (do którego wszedł z Polski prof. Taubenschlag) poczem podzielił się na dwie sekcje: kanonistyczną i romanistyczną. Sekcje początkowo obradowały oddzielnie, później jednak złączyły się, obradując pod kolejnem przewodnictwem kanonisty i romanisty.

Referaty wygłoszone w pojedynczych sekcjach stały naogół na bardzo wysokim poziomie; z kanonistycznych zwróciły powszechną uwagę i słuchane były z żywem zajęciem: referat kardynała Sincero „O instytucjach pochodzenia orjentalnego recypowanych do prawa kościoła łacińskiego", kardynała Gaspari ..Historja kodyfikacji prawa kanonicznego dla kościoła łacińskiego", kardynała Lega „Różne formy procesu kanonicznego", kardynała Scrédi „Stosunek dekretałów Grzegorza IX do kodeksu prawa kanonicznego; z romanistycznych: referat S. Riccobono „Mos italicus a mos gallicus przy interpretacji prawa rzymskiego", Collincta „0 oryginalności kodeksu justynjańskiego", Albertario „0 ustawodawstwie konstantyńskiem" i wiele, wiele innych.

Muszę nadmienić, iż referaty polskich uczonych, zarówno referat ks. prof. Grabowskiego „0 wpływie prawa kanonicznego na polskie ustawodawstwo świeckie" jak i referat ks. prof. Wyszyńskiego „0 prawie dziesięcinnem dekretałów Grzegorza IX w odniesieniu do Polski" jak wkońcu ks. prof. Insadowskiego „O wpływie chrześcijaństwa na ustawodawstwo małżeńskie rzymskie", wywołały wielkie zajęcie i przyjęte zostały gorącemi oklaskami. Nie ustępowały one zresztą, pod względem formy i treści, w żadnym kierunku referatom uczonych innych krajów.

Kongres zakończył się audjencją u Ojca Świętego, na której kardynał Scrédi zdawał sprawę o pracach Kongresu. W sprawozdaniu tem wyraził się bardzo pochlebnie o udziale polskich uczonych. Niepodobna w pobieżnem sprawozdaniu dać obraz o pracach tego niezwykłego kongresu; dadzą go czterotomowe akta kongresu, które niezadługo się ukażą.

Realnym rezultatem Kongresu jest założenie Akademji Papieskiej prawa rzymskiego „cui inscribantur doctissimi inter catholicos iuris periti atque etiam inter non catholicos delecti, si Summo Pontifici placuerit, quemadmo dum placuit pro Academia „dei Nuovi Lincei". *Prof. R. Taubenschlag* (Krakow).

4. MIĘDZYNARODOWY KONGRES NAUK ADMINISTRACYJNYCH W WARSZAWIE

W lipcu 1936 r. odbędzie się w Warszawie VI Międzynarodowy Kongres Nauk Administracyjnych. Przedmiotem jego obrad będą następujące zagadnienia: w sekcji I. „Gwarancje praw indywidualnych jednostki (obywatela) w postępowaniu i sądownictwie administracyjnem" (referent gen. prof. G. Marin); w sekcji II-giej: „Usprawnienie administracji i przedsiębiorstw państwowych" (referent gen. Leingruber, w-kanclerz Szwajcarji); w sekcji III: „Organizacja władz państwowych i w szczególności — rola szefa rządu w administracji publicznej" (referent gen. prof. Barthélémy).

Komitet organizacyjny Kongresu jest następujący: prezes — Jan Kopczyński, prezes N. T. A. i Trybunału Kompetencyjnego; w-prezesi: Maurycy Jaroszyński, b. podsekretarz stanu, redaktor Samorządu Terytorjalnego i Jan Morawski, adwokat, em. sędzia N. T. A.; członkowie: Leon Babiński, profesor W. W. P. i radca prawny w Min. Spr. Zagr., dr. Wacław Brzeziński, radca w Biurze Senatu; Antoni Chmurski, adw., Roman Hausner, dyrektor gabinetu Min. Spr. Wewn., dr. Bronisław Hełczyński, pierwszy prezes N.T.A., Włodzimierz Hubner, dyrektor Biura Usprawnienia przy Prezydjum Rady Ministrów, dr. Juljan Makowski, profesor U. W. i naczelnik wydziału w Min. Spr. Zagr., dr. Edward Neymark, Zbigniew Smolka, sędzia N. T. A., Mieczysław Szerer, adwokat. Stanisław Twardo, em. wojewoda, Stefan Urbanowicz, adwokat, dr. Bohdan Wasiutyński, profesor U. W.

Siedziba Sekretarjatu i Prezydjum Kongresu mieści się w N. T. A., Warszawa, Miodowa 22. Przewodnictwo grupy polskiej w Międzynarodowym Instytucie Nauk Administracyjnych objęli dr. Bronisław Hełczyński, pierwszy prezes N. T. A., Maurycy Jaroszyński, b. podsekretarz stanu i Jan Morawski, adwokat, em. sędzia N. T. A.

5. XI MIĘDZYNARODOWY KONGRES KARNY I PENITENCJARNY W BERLINIE

Komunikat
Polskiej Komisji Współpracy Prawniczej Międzynarodowej

Na podstawie otrzymanych ostatnio informacyj Sekretarjatu Generalnego Międzynarodowej Komisji Karnej i Penitencjarnej w Bernie, Biuro P. K. W. P. M. podaje do wiadomości zainteresowanych kół prawniczych, że kolejny XI Międzynarodowy Kongres Karny i Penitencjarny odbędzie się w Berlinie w dniach 18 i nast. sierpnia 1935. Zarówno tradycyjny podział prac kongresowych w czterech sekcjach (ustawodawstwo, administracja, prewencja, nieletni), jak i podział referatów pomiędzy referentów, zaproszonych przez Biuro (Prezydjum) Międzynarodowej Komisji Karnej i Penitencjarnej, pozostały bez zmiany ściśle zgodnie z odnośnym porządkiem obrad na IX-ym Kongresie w Londynie (1925) i X-ym w Pradze (1930). W porozumieniu z delegatem Rządu Polskiego w Międzynarodowej Komisji Karnej i Penitencjarnej, Prof. E. Stan. Rappaportem, a za jego pośrednictwem, z Departamentem Karnym Ministerstwa Sprawiedliwości oraz Patronatem nad więźniami w Warszawie, referaty przygotowawcze w poszczególnych sekcjach objęli następujący referenci polscy: Sędzia Grodzki — Śliwowski (ustawodawstwo), Sędzia Okręgowy — Dworzak (administracja), adw. Wiewiórska (prewencja) i Sędzia Jarzyna (nieletni). Warunki udziału w Kongresie Berlińskim pozostały również bez zmiany; poza urzędowymi delegatami Rządów, w Międzynarodowej Komisji reprezentowanych, mogą w nim uczestniczyć, po zapłaceniu składki kongresowej w wysokości 25 franków złotych (uprawniających do otrzymania gratis akt Kongresu), osoby następujące: członkowie parlamentów, rad stanu lub ciał analogicznych, członkowie akademij narodowych, profesorowie, zastępcy profesorów, docenci i wykładowcy uniwersyteccy, wyżsi urzędnicy zainteresowanych ministerstw, wyżsi urzędnicy zainteresowanych ministerstw, wyżsi urzędnicy administracji więziennej, członkowie magistratury sądowej, członkowie palestry, delegaci i członkowie towarzystw karnych i penitencjarnych oraz towarzystw patronatu, członkowie komitetu przygotowawczego Kongresu, osoby, wyróżniające się swemi pracami naukowemi w dziedzinie karnej i penitencjarnej, osoby zaproszone specjalnie przez Komisję Karną i Penitencjarną zwyczajem, przyjętym na Międzynarodowych Kongresach Karnych i Penitencjarnych. Językiem urzędowym Kongresu Berlińskiego będzie język francuski, a obok niego języki angielski i niemiecki, z zastrzeżeniem jednak — w razie żądania — sumarycznych doraźnych

przekładów na język francuski. Dopuszczalny również będzie każdy inny język, o ile dany uczestnik Kongresu zabezpieczy już własnem staraniem przekład swego przemówienia na język francuski.

Polska Komisja Współpracy Prawniczej Międzynarodowej będzie przyjmowała w czasie właściwym, jak i na Kongresy uprzednie, zgłoszenia kandydatów na uczestników Kongresu Berlińskiego, wystawiając im właściwe zaświadczenia. Sama jednak starań o ułatwienia paszportowe nie podejmuje, ani żadnych subsydjów na koszta podróży nie udziela.

6. VI KONGRES MIĘDZYNARODOWY WYCHOWANIA MORALNEGO

Głównym tematem szóstego Międzynarodowego Kongresu Wychowania Moralnego, który odbył się w Krakowie we wrześniu ub. r, były „siły moralne wspólne wszystkim ludziom, ich źródła i rozwój przez wychowanie". Uczestników zgromadziło się około 700, w tem dość dużo z zagranicy. Wyróżniały się wśród nich dwie grupy, jedna mniejsza — to intelektualna elita świata, druga złożona przeważnie z praktyków, którzy na kongresie szukali przedewszystkiem pokrzepienia i praktycznych wskazań. Wielka liczba uczestników wytwarzała przykry tłok i nie przyczyniała się do wysokiego poziomu. Zainteresowania tłumów kongresowych skupiały się na obradach sekcji koedukacji, grającej rolę „circenses" i wysuwającej się na kongresie tak dalece na czoło, że wśród namiętnej dyskusji o koedukacji zapomniano o wielkich zagadnieniach wychowania seksualnego.

Referenci nie zawsze dali się sprowokować tematowi naczelnemu, skłaniającemu do szukania owych wspólnych sił, niektóre referaty miały słaby związek nietylko z głównym tematem, ale nawet z wychowaniem moralnem. Wynosiło się z kongresu przedewszystkiem wrażenie rozbieżności; jawnie lub skrycie dochodziły do głosu najróżniejsze ideologje. Nie doszedł też kongres do wyraźnego rezultatu w odniesieniu do swego zagadnienia.

Pracowitość kongresu była bardzo duża, a wyrażała się w ogromnej ilości referatów, wygłoszonych bądź na zebraniach plenarnych, bądź w sekcjach. Uczestniczenie we wszystkich imprezach kongresu było techniczną niemożliwością. Wśród sekcyj swym naukowym poziomem psychologicznym, a jednocześnie praktycznością wyróżniała się sekcja literatury dziecięcej, bardziej ideologiczny charakter miały sekcje porozumienia między narodami poprzez młodzież i koedukacji, sekcja moralności i pracy uprawiała prze-

ważnie etyczne rozważania. We wszystkich obradach uwaga skupiała się zasadniczo na dziecku i młodzieży z odsunięciem spraw człowieka dorosłego na plan drugi.

Rodzaj i poziom referatów był rozmaity; były przemówienia bardzo piękne i takie, które stały na wysokim poziomie naukowym, obok innych, których można było bez straty nie słuchać. Z dużem uznaniem spotkały się referaty Gastona Bochelarda o wartości moralnej kultury naukowej, Celestyna Bougle'go o porozumieniu między narodami poprzez młodzież i wychowanie moralne, Leona Brunschvicga o siłach moralnych wspólnych wszystkim ludziom, Sergjusza Hessena o wychowaniu moralnem jako wychowaniu wogóle, Dymitra Katzaroffa o pojęciu wychowania moralnego, Stefana Szumana o psychologji młodzieńczego ideału jako punktu wyjścia autonomicznej postawy moralnej wobec życia, Florjana Znanieckiego o dążnościach społecznych jako siłach moralnych.

Uroczyste momenty zjazdu uświetniali inicjator kongresów wychowania moralnego Gould i Oskar Halecki. W zakończeniu kongresu surowi krytycy podnosili niedostateczny jego poziom naukowy oraiz niewyczerpujące potraktowanie zagadnień moralnych trapiących współczesnego człowieka. Jaką wartość miał kongres krakowski jako czynnik pobudzający do pracy nad ideą wychowania moralnego, nie da się powiedzieć. Jego doraźne korzyści są duże: ukazał obfitość i trudności zagadnień wychowawczych, rozbudził dużo zainteresowań i ułatwił zbliżenie się licznym ludziom pracującym w różnych dziedzinach, a spotykającym się na gruncie wychowania moralnego. *Dr.Marjan Wachowski* (Poznań).

7. INSTYTUT PRAWA PUBLICZNEGO I NAUK POLITYCZNYCH W POZNANIU

W październiku 1934 r. zorganizowany został w Poznaniu nowy Instytut naukowy (prawa publicznego i nauk politycznych). Zadaniem Instytutu są badania naukowe w zakresie ogólnej nauki o państwie, współczesnego prawa państwowego, administracyjnego, międzynarodowego publicznego oraz współczesnych prądów politycznych — przez referaty i zebrania dyskusyjne członków, wykłady publiczne, zjazdy naukowe, udział w naukowych zrzeszeniach i zjazdach międzynarodowych, wydawanie opinji w zakresie prawa publicznego i działalność wydawniczą.

Skład Zarządu jest następujący: Prezes: Prof. A. Peretiatkowicz, Wiceprezesi: Prof. St. Kasznica i K. Kierski, Sekretarz

i Skarbnik: Dr. M. Jedlicki (zastępca: Mag. K. Matuszewski), członkowie: Prof. B. Winiarski, Prof. Cz. Znamierowski, Prof. Fl. Znaniecki, Prof. L. Dobrzyńska-Rybicka.

Dotychczas odbyły się dwa posiedzenia dyskucyjne z referatami X. Dra A. Roszkowskiego p. t. „Ewolucja korporacjonizmu w faszyzmie włoskim" i K. Kierskiego p. t. „Sytuacja prawna mniejszości w Polsce po deklaracji wrześniowej w Lidze Narodów".

8. POLSKIE STOWARZYSZENIE PRAWA MORSKIEGO

„Myśl prawnicza Polski Odrodzonej dotrzymuje kroku myśli prawniczej innych państw i narodów — niema bowiem kwestji, lub zagadnienia prawnego, któreby nie znalazły swego oddźwięku w polskim świecie prawniczym. Wyjątkowo tylko dziedzina prawa morskiego pozostaje znacznie w tyle poza innymi terenami jurysprudencji, przyczem objaw ten jest skutkiem rozlicznych przyczyn. Niepowszednią rolę odgrywają wśród nich względy historyczne. Dawna Polska nie posiadając właściwie w swych rękach handlu morskiego, którego funkcje spełniał obcy Gdańsk, nie mogła por zostawić nam w historycznej spuściźnie licznych pomników morskiego prawa, tak jak i nie pozostawiła tradycyj zamorskiego handlu lub żeglugi. Dopiero Polska Odrodzona, wywalczywszy swój dostęp do morza i budując swój własny port nadmorski, przeistaczający się z portu przeładunkowego w poważne emporjum handlowe, w którem codzienne życie wytwarza obrót prawny, powołaną jest do wzniesienia zrębów prawa morskiego. Posiadamy już dużą kodyfikcję publicznej części tego prawa i przystępujemy do kodyfikacji działu prywatnego. Jednakowoż do chwili obecnej ta dziedzina prawa nie wzbudziła w świecie prawniczym szerszego zainteresowania, ani nie pobudziła prawników polskich do pracy naukowej na szerszą skalę. Zagadnienie to leży przed nami, musimy bowiem dążyć do tego, by polski świat prawniczy dorzucił swój dorobek do zagadnienia polskiego morza, a to w imię tradycyj pracy na wodnych bezmiarach, na których śmiałe przedsięwzięcia dawały zawsze poważne rezultaty."

Tych parę myśli, zaczerpniętych z inauguracyjnego przemówienia prezesa Zarządu Polskiego Stowarzyszenia Prawa Morskiego, p. Dr. Bronisława Hełczyńskiego, na pierwszem zebraniu naukowem, odbytem w sali Warszawskiego Towarzystwa Prawniczego, w dniu 1 grudnia ub r. obrazuje wymownie stan obecny polskiego prawa morskiego, jakoteż i cele, wytknięte przez grono prawników, którym zainteresowania naukowe i teoretyczne nakazały zrze-

szyć się w wyżej wspomnianem stowarzyszeniu. Jest ono stowarzyszeniem zwykłem, utworzonem na podstawie art. 12 prawa o stowarzyszeniach i ma na celu studjum wszelkich zagadnień, odnoszących się do prywatnego i publicznego prawa morskiego, jakoteż i studjum międzynarodowych zagadnień, związanych z temi dziedzinami. Dążenie do polepszenia stanu legislatywnego a w szczególności współpraca przy tworzeniu polskiego kodeksu prawa morskiego (które jak wiadomo ma być drugą częścią obowiązującego od 1 lipca br. polskiego kodeksu handlowego) — tak samo jak i międzynarodowa unifikacja, oraz kontakt z zagranicznemi organizacjami w tym celu pracującemi jak np. Commitć Maritime International w Antwerpji, oraz International Law Association w Londynie — podkreślone są również w statucie Stowarzyszenia, jako jego cele i sfera działalności.

Stowarzyszenie obejmuje już 25 członków, wśród których znajduje się szereg prawników, mających poważny dorobek naukowy w dziedzinie prawa handlowego i morskiego, jak wyżej wymieniony Dr. Bronisław Hełczyński (Pierwszy Prezes Najwyższego Trybunału Administracyjnego), Prof. Dr. Stanisław Wróblewski (Prezes Polskiej Akademji Umiejętności), Prof. Leon Babiński (radca prawny Ministerstwa Spraw Zagranicznych), Prof. Dr. Juljan Makowski, Prof. Dr. Józef Sułkowski (referent Komisji Kodyfikacyjnej dla opracowania handlowego prawa morskiego). Dr. Władysław Sowiński (radca prawny Ministerstwa Przemysłu i Handlu) i in.

Stowarzyszenie rozpoczęło swoją działalność, jak już wspomniano w dniu 1 grudnia br. przez urządzenie zebrania naukowego, na którem Dr. Władysław Sowiński wygłosił odczyt pt.: „Podmioty i przedmioty prawa morskiego". Odczyt ten o charakterze ogólnym i wprowadczym, realizował zarówno inauguracyjny cel pierwszego zebrania, jak również pozwolił obecnym na zapoznanie się z wytycznemi zasadami, mającej się wkrótce ukazać na półkach księgarskich pracy tego samego autora pt.: „Handlowe prawo morskie".

W części pierwszej swego odczytu podał Dr. Sowiński charakterystykę prawną armatora i zakres jego odpowiedzialności, podkreślając, że zarówno w polskiej, jak i francuskiej terminologji morskiej przyjął się wyraz „armator" dla oznaczenia przedsiębiorcy, eksploatującego morski statek handlowy, bez różnicy czy jest to statek własny lub obcy, dla których to dwóch zakresów działania zna obowiązujący niemiecki kodeks handlowy osobne określenia. Następnie omówił spółkę okrętową, której charakterystyczną cechą jest połączenie współwłasności statku z właściwościami spółki cywilnej. Charakteryzując dalej obowiązki i uprawnienia kapitana statku, jak również i członków załogi, poświęcił prelegent

szereg uwag osobom zainteresowanym w przewozie ładunku a więc wysyłającemu, załadowcy i odbiorcy, jakoteż i innym osobom, wykonywającym czynności pomocnicze w transporcie morskim, jak maklerom, zakładom przeładunkowym, sztauerom, pilotom itp.

W drugiej części omówił Dr. Sowiński nabycie i zbycie handlowego statku morskiego, kwestje łączące się z jego portem ojczystym, utratę przez statek zdolności do żeglugi i wynikające stąd konsekwencje, egzekucję ze statku, charakter hipoteki morskiej, prawa wierzyciela statku i kolejności wierzytelności uprzywilejowanych — a następnie przeszedł do definicji ładunku i określił szerzej prawa wierzyciela ładunku, oraz realizację i wygaśnięcie tych praw.

Licznie zebrani członkowie Stowarzyszenia podziękowali prelegentowi za jasny i syntetyczny odczyt. W dyskusji, jaka się wywiązała, poruszano szereg zagadnień praktycznych, dając wyraz nadziei dokładniejszego ich omówienia w ramach przyszłych zebrań naukowych.

Zainaugurowane w ten sposób prace Stowarzyszenia pozwalają sądzić, że rzeczywiście nowe to ognisko naukowe zdoła skupić wszystkich prawników, interesujących się temi zagadnieniami w Polsce i dorzuci w myśl słów p. prezesa Hełczyńskiego do wysiłku naszej pracy na morzu, również i dorobek ze strony polskiego świata prawniczego. *Dr. T. Bierowski.* (Gdynia).

9. KOMITET WSPÓŁPRACY PRAWNICZEJ Z KRAJAMI SŁOWIAŃSKIMI

KOMUNIKAT

Kolejne zebranie Komitetu Współpracy Prawniczej z Krajami Słowiańskiemi odbyło się pod przewodnictwem prof. P. Lutostańskiego w dn. 18 grudnia r. ub. w lokalu Stałej Delegacji Zrzeszeń i Instytucyj Prawniczych. Przy referowaniu spraw bieżących sekretarz Komitetu dr. S. Borowski odczytał pismo Sekretarza Generalnego I. Zjazdu Prawników Państw Słowiańskich dr. C. Barzinki z dnia 20 listopada r. ub., skierowane do Komitetu na ręce prof. K. Lutostańskiego, zawierające prośbę o informację, czy Komitet uważa za możliwe zorganizowanie w 1936 r. II. Zjazdu Prawników Państw Słowiańskich w Warszawie lub w innem mieście Polski względnie czy wobec zaostrzonych stosunków politycznych wskazanem byłoby urządzenie Zjazdu w innym kraju. Uchwalono odpowiedzieć dr. Barzince, że wobec przekazania przez I. Zjazd Prawn. Państw Słowiańskich decyzji w powyższej sprawie w ręce specjał-

nego Komitetu z prof. K. Kumanieckim na czele Komitet Współpracy Prawniczej z Krajami Słowiańskiemi nie czuje się upoważniony do podejmowania jakichkolwiek decyzyj w tej sprawie ani też występowaniu z jakiemikolwiek wnioskami przed zebraniem się wyżej wymienionego specjalnego Komitetu. Przeprowadzono następnie nad programem działalności Komitetu na najbliższą przyszłość obszerną dyskusję, w której zabierali glos: prof. K. Lutostański, prof. E. St. Rappaport, sędzia K. Fleszyński, dr. S. Borowski, S. Rudnicki i adw. H. Wiewiórska, poczem uchwalono zlecić dr. S. Borowskiemu przygotowanie na następne zebranie Komitetu szczegółowego projektu programu prac Komitetu opartego na materjale i wynikach dyskusji. W trakcie dyskusji tej wyłoniła się i była poddana omówieniu sprawa potrzeby zorganizowania obecnie, w dobie kodyfikacji, polskiego Zjazdu Prawników z liczniejszym udziałem prawników państw, interesujących się naszemi pracami kodyfikacyjnemi, względnie zwołania Konferencji sprawozdawczo-dyskusyjnej o takimże charakterze. Następnie Sekretarz Komitetu zareferował treść listów, otrzymanych od całego szeregu wybitnych uczonych oraz redakcyj pism i instytucyj prawniczych słowiańskich w związku z powołaniem do życia Polskiego Komitetu Współpracy Prawniczej z Krajami Słowiańskiemi.

10. PIŚMIENNICTWO SŁOWIAŃSKIE

(POLONICA)

W numerze 5-tym z ub. r. *„Centralnej* Europy" (Praga), znajdujemy dość wyczerpujące a pochlebne omówienie przez P. B. książki J. St. Bystronia p. t. „Przysłowia polskie". Ponadto są podane przeglądy treści wraz z króciutkiemi komentarzami „Ruchu Literackiego" z. 3—4 1933 i 1—2 1934, „Ruchu Słowiańskiego", z. 8 1933. Wspomniano też o wyjściu Bibljografji historji polskiej za 1932 opracowanej przez M. i M. Friedbergów, o „Les sources de l'histoire de Pologne des Piasts (963—1386) oprac, przez F. Dawida i o wyjściu w Paryżu przekładu francuskiego Pana Tadeusza dokonanego przez P. Cazin'a. Omawiając prace polskiego Tow. dla badań Europy Wschodniej i bliskiego Wschodu, w szczególności Nr. 5, specjalną uwagę zwrócono na prace dotyczące Dostojewskiego.

Prawnik (Praga) w nr. 20—21 1934, zamieszcza przegląd treści IV z. 1934 „Ruchu Prawniczego", ekonomicznego i socjologicznego". *Prawny Obzor (Bratislava)* w nr. 8, 1934, zamieszcza przegląd treści 4 z. 1934 r. „Ruchu prawn., ekon. i socj.", Głosu Sądów-

nictwa, "Wileńskiego Przeglądu Prawniczego i Przeglądu Prawa Handlowego. W numerze 10—12 *Slovenskïego Praivnik'a* (Lublja-na) znajdujemy 2 recenzje książek polskich: Dr. St. Borowskiego „Materjały do ćwiczeń seminaryjnych z historji prawodawstw słowiańskich" Statuty Cara Duszana. (Warszawa 1934). Autor reicenzji Dr. M. Dolenc z prawdziwem zadowoleniem wita pracę, której starannie zebrany materjał wskazuje na znajomość naukowego podejścia do tematu, a ponadto recenzent wyraża radość spowodu badań naukowych „Słowian północnych" nad historją Słowian południowych. Następna recenzja — to omówienie „Kroniki historyczno-prawnej za 1933 r." prof. Przem. Dąbkowskiego. Recenzent podkreśla jej kompletność, w szczególności omawia str. 91—96, poświęcone Jugosławji.

Soudcovské Listy (Praga) w nr. 11—12. 1934 i 1. r. b. zamieszczają przegląd treści 4 z. ub. r. „Ruchu prawn." oraz 9—11-ty z. 1934 „Głosu Sądownictwa", przyczem dość szczegółowo streszczają artykuły J. Rudzińskiego o „Trybunale Kompetencyjnym" i T-Kędzierskiego o „Sądach dyscyplinarnych dla sądziów i prokuratorów".

11. INSTYTUT EKONOMICZNY POLSKIEJ AKADEMJI UMIEJĘTNOŚCI

Polska Akademja Umiejętności założyła w Krakowie Instytut Ekonomiczny przy poparciu Fundacji Rockefellera i Uniwersytetu Jagiellońskiego. Instytut ma za zadanie prowadzenie badań naukowych na polu ekonomji oraz szerzenia wiedzy ekonomicznej.

Instytut rozpoczął swoją działalność z dniem I-go października 1934. Dyrektorem Instytutu został mianowany prof. Adam Heydel, Asystentem mgr. Włodzimierz Hagemeyer.

Instytut ma w ciągu roku 1934/35 skupić swoje prace badawcze na dwóch przedmiotach: a) teorja konjunktury, łącznie z teorją stopy procentowej, b) badanie elastyczności popytu, przy pomocy statystyki. Pierwszą pracą z tego zakresu będzie memorjał o wpływie wysokości taryf kolejowych w Polsce na wielkość przewozów towarowych. Pracę tę podjął Instytut na życzenie Ministerstwa Komunikacji. Instytut będzie ogłaszał wyniki swoich prac w zeszytach p. t. „Prace Instytutu Ekonomicznego". Pierwszy zeszyt ukaże się w ciągu miesięcy zimowych.

W zakresie szerzenia wiedzy ekonomicznej Instytut rozwija swoją działalność przez organizowanie zebrań naukowych i dyskusyj. W ciągu roku 1934/35 będą na nich omawiane problemy teorji konjunktury, oraz zastosowanie matematyki do ekonomji.

12. INSTYTUT SPRAW SPOŁECZNYCH

KOMUNIKAT

Dział ochrony pracy na Targach Poznański h

Zrozumienie potrzeby i opłacalności racjonalnej organizacji bezpieczeństwa i higjeny pracy na terenie fabryk, kopalń i warsztatów, coraz bardziej przenika do świadomości polskich przedsiębiorstw. W związku z tern daje się odczuwać zwiększony popyt na przedmioty wytwórczości w tym zakresie, t. zn. na sprzęt związany z profilaktyką wypadkowości i chorobowości przy pracy. Niestety, przemysł polski w zakresie wytwarzania odpowiednich artykułów stoi daleko w tyle za przemysłem zachodnio-europejskim, gdzie istnieje całe mnóstwo odpowiednich fabryki warsztatów, a nawet za przemysłem Z. S. R. R., w którym zorganizowano w ostatnich latach 8 wielkich fabryk wytwarzających wyłącznie sprzęt służący ochronie pracy.

W dążeniu do pobudzenia wytwórczości krajowej w tym kierunku, a jednocześnie pragnąc ułatwić zainteresowanym przedstawicielom przemysłu naszego kontakt z istniejącą produkcją zagraniczną, Instytut Spraw Społecznych organizuje na Targach Poznańskich w 1935 r., w porozumieniu z Dyrekcją Targów i Radą Interesantów specjalny dział ochrony pracy.

W dziale tym wziąć udział mogą wszystkie wytwórnie i przedstawicielstwa posiadające sprzęt związany z ochroną pracy, a więc zarówno ochrony indywidualne np. maski, rękawice, okulary itp., jak i specjalne — narzędzia, maszyny i zabezpieczenia maszyn, aparaty mające na celu poprawę warunków pracy, jak wentylatory, lampy itp., przybory związane z bezpieczeństwem w ruchu kołowym a także wszelkie urządzenia i artykuły z dziedziny higjeny człowieka pracy. Pożądany jest również udział wynalazków gotowych do eksploatacji w powyższym zakresie.

Z uwagi na duże znaczenie handlowe Targów Poznańskich, które jako największa impreza tego typu w kraju zgromadzi przedstawicieli wszystkich większych przedsiębiorstw w różnych gałęziach przemysłu z całej Polski, zorganizowanie poraz pierwszy na najbliższych Targach działu ochrony pracy wzbudzi niewątpliwie wielkie zainteresowanie wszystkich wytwórni produkujących, lub mogących produkować odpowiednie artykuły. Udział w Targach Poznańskich bowiem zapewni niewątpliwie wystawcom zbyt eksponatów oraz otworzy dalsze możliwości produkcyjne.

Wszelkich informacyj i wyjaśnień udziela oraz zamówienia na stoiska przyjmuje Instytut Spraw Społecznych, Warszawa, Wiejska 19, m. 4. Tel. 9 60 41.

13. FUNDUSZ WYDAWNICZY „RUCHU"

Na fundusz wydawniczy „Ruchu" złożyli:

Prof. A. Peretiatkowicz	1000 zł
Kasa im. Mianowskiego	600 zł
Bank Cukrownictwa	250 zł
Zarząd m. Bydgoszczy	100 zł

Następującym Instytucjom: Bankowi Polskiemu w Warszawie, Bankowi Gospodarstwa Krajowego w Warszawie, P. K. O. w Warszawie, Bankowi Cukrownictwa w Poznaniu, Krajowemu Bankowi Pożyczkowemu w Poznaniu, Bankowi Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego, Bankowi Zw. Sp. Zarób., Komunalnemu Bankowi Kredytowemu, Stow. Urzędników Banku Polskiego w Warszawie, Tow. Akwawit, Zach. Zw. Przemysłu Cukrowniczego, Wydziałowi Krajowemu w Poznaniu i Toruniu, Wydziałom Powiatowym i Zarządom miast, Izbom Rolniczym i przemysłowo - handlowym, które stale od szeregu lat życzliwie wspomagają naszą placówkę naukową, przyczyniając się w ten sposób do rozwoju nauki polskiej, składa Redakcja imieniem wydawnictwa serdeczne podziękowanie.

Zwracamy się do wszystkich przyjaciół naszego pisma z usilną prośbą o poparcie przez pozyskiwanie nowych prenumeratorów jak również przez zasilanie „Funduszu Wydawniczego". Wszelkie kwoty składane na fundusz wydawniczy „Ruchu" (P. K. O. 201 346) będą na tern miejscu ogłaszane.